

Štajarsko. V deželni zboru je poslanec Morre dne 4. t. m. utemeljeval predlog, naj se za izvažanje rudnin in železnine s Štajarskega uvede deželna doklada. Na to je poslanec dr. Radaj poročal o vinorejski soli v Mariboru. Načrt o novi lovski postavi pa se predloži v prih. zasedanju deželnemu zboru, jednako tudi načrt za postavbo o ribarstvu. G. Jerman je želel, da gledé ribarstva zbor ostane pri lanskem sklepu, pa je ostal s predlogom v manjšini.

Koroško. Kmetijska družba ima ta mesec več shodov tudi v slov. krajih, kjer bodo pa le nemški potovalni učitelji prodajali kmetijsko učenost. Z nemščino hoče družba povzdigniti kmetijstvo?! — Fužine v Prevaljah se bodo opustile in se preselile na Gornjo Avstrijsko v Donawitz.

Kranjsko. Na Dolenjskem kandiduje namesto dr. Vojske dobro znani g. prof. Toma Zupan. — V Kočevju že letos dobijo nov vodovod, ki bo stal 70.000 fl. — Zadnjo nedeljo je radoliško katol. politično društvo imelo dobro obiskan shod na Bledu.

Primorsko. Goriški deželni zbor ne zboruje, ker se slov. poslanci ne morejo sporazumeti s čez mero prevzetnimi Lahoni. — Dne 2. febr. je pri Sv. Petru v Istri poročal poslanec Spinčič do 1000 zbranim volilcem, ki so pohvalili njegovo delovanje. — Liberalni listi že pišejo, da bodo pri prih. deželnozbornih volitvah v Istri Lahoni zgubili nekaj poslancev. To bi bilo pravično; kajti v Istri je 185.000 Slovencev in Hrvatov in le 118.000 Lahov.

Dalmatinsko. V Spljetu je bil 23. jan. ljudski shod. Ljudstvo je navdušeno odobrilo prošnjo do svetlega cesarja za zjedinenje Dalmacije s Hrvatsko in izreklo nezaupnico onim, ki so v deželni zboru zoper to glasovali.

Hrvatsko. Dne 4. t. m. je praznoval prevzvišeni vladika Strossmayr v Djakovu 80. rojstni dan. Bog ga ohrani še mnogo let katoliški cerkvi, slovanstvu in hrvatskemu narodu! — Ban Hedervary bojda v kratkem odstopi. Ne bode ga škoda; toda njegov naslednik še bode morda slabši!

Ogersko. V Banski Bistrici je obtoženih več Slovakov, ker so peli slovaške pesmi. — Kako nespametna je ogerska vlada, vidi se iz tega, da je kupila malovredne L. Košutove spise za 100 tisoč gld. — Toliko zatirani Rumuni se veselijo, da se je ustanovila ljudska stranka. Tej stranki želimo obilo uspehov.

Vnanje države.

Rim. Sv. oče so sklenili osnovati v Carigradu višji učni zavod za vzgojo grško-katoliških duhovnikov. Tudi v Rimu bodo zanaprej v grški zavod sprejemali samo prave Grke, čisto grškega obreda. — Kakor poroča neki arabski list, bodo sv. oče posredovali na prošnjo sultanovo v armenskem vprašanju.

Italijansko. Sodišče je odbilo Crispijevo tožbo proti Giolittiju. — Policija je v Rimu zaprla anarhista ali prekucuh Ravaglio in dva njegova tovariša; našla je tudi mnogo bomb, obilo dinamita in anarhističnih spisov.

Francosko. Henri Rochefort se je pomiloščen vrnil v Pariz. Mož je pri radikalcih in socialistih priljubljen; toda kaj posebnega ne bode dognal, ker je močen le s peresom, ne pa tudi z mečem.

Belgijsko. Prejšnji predsednik poslanske zbornice, Lantscheere, je odstopil, ker so ga socialisti hudo razžalili. Novim predsednikom je izvoljen bivši ministerski predsednik Beernaert, ki pa ima pri večini precej nasprotnikov.

Nemško. Na Württenberskem so bile te dni deželnozbornske volitve po novi volilni pravici. Ljudstvo

voli 70 poslancev, in od teh je dobila katoliška stranka, ki se je komaj lani začela delovati, 16 poslancev; nekaj se jih gotovo dobi pri ožji volitvi.

Rusko. Pred tednom je pri neki priložnosti izjavil ruski car, da ne misli uveljaviti kako ustave. Ta bi le židom največ koristila, kakor žal, tudi v našem cesarstvu. — Car je podaril mohilevskemu nadškofu, ki v Petrogradu stanuje, krasen skofovski križ v demantih. Na Ruskem že 30 let ni bil tako odlikovan noben katoliški skof.

Bolgarsko. Pri volitvah v sobranje zadnjo nedeljo je vladna stranka dobila od 20 mandatov 18. Pri teh volitvah je to-le važno, da je Stambulov v Trnovem ostal v manjšini. Vidi se, da ima prejšnji ministerski predsednik malo zaupanja pri ljudstvu.

Srbsko. Kralj Aleksander je bojda prav za prav zato odpotoval na Francosko v Biaric, da naredi spravo med svojim očetom in materjo, med Milanom in Natalijo.

Azija. Vojska med Kitajci in Japonci se se nadaljuje. Kitajci so zgubili prevažno trdnjavo Vajhajvaj in z njo skoro vse vojne ladje brez velicega boja. Na morju se Kitajci ne morejo več braniti, po suhem bodo pa Japonci gotovo lahko prodirali proti kitajskemu glavnemu mestu, Peking.

Amerika. Pred tednom so v nekaterih južnih republikah nastale krvave rabuke. V braziljskem glavnem mestu, Rio di Janeiro, so bili krvavi izgredi. Tudi učenci vojaške šole so se ondi uprli in si prisvojili puške in topove. Kjer je nered in punt, tam za poštene ljudi nikdar ni dobro. Torej ne v Brazilijo!

Za poduk in kratek čas.

Vurberg.

(Krajepisno zgodovinska črtica; spisal M. Slekovec.)

(Dalje.)

Ko je potem l. 1276. Rudolf Habsburški si Štajarsko priboril, bili so vsled dne 21. novembra t. l. sklenjenega miru vsi gradovi, trdnjave in posestva, kar si jih je bil Otokar prisvojil, prejšnjim lastnikom izročeni, in tako je tudi Friderik Ptujski, povišan v deželnega maršala, dobil z drugimi gradovi tudi razdžani Vurberg nazaj. Dal je potem postaviti novi grad, kateri še deloma danes stoji.

Ta Friderik III. Ptujski je imel večletne razprtije s solnograškim nadškofom, svojim fevdnim gospodom. Dasi je kot fevdnik bil od nadškofa odvisen, obnašal se je celo samovlastno ter je s fevdi ravnal, kakor s svojo lastnino. Sklicevaje se na zgodovinsko pravo je celo trdil, da solnograški nadškof ne more in ne sme pridobljenih fevdov drugemu izročiti, kakor le njemu in njegovim dedičem. Poravnati to neljubo zadevo, prizadeval si je nadškof Friderik že dne 1. januarja 1280 v Lipnici, ali ker se tukaj niso mogli zjediniti, pogajali so se še dne 14. junija, potem 17. in 18. julija t. l. v Solnogradu, kjer se je Friderik III. Ptujski slednjič vendarle udal ter se odpovedal vsem dozdevnim pravicam, zlasti na grad in mesto Ptuj in na vogtijo nadškofovskih lastin v okrajini. Nadškof pa je njemu in njegovim dedičem izročil častno službo grajskega kneza čez grad in mesto Ptuj z mitnino in colnino ob tržnih dneh v obmestju in zunaj.¹⁾

Ko pa je nadškof Friderik dne 7. aprila 1284 umrl ter mu je sledil Rudolf iz plemenite rodovine Hoheneck, ponovile so se stare razprtije še v obilnejši meri, zlasti potem, ko Friderik III. Ptujski novega nad-

¹⁾ Dr. Alb. v. Muchar, Gesch. Steierm., V., 438.

škofa o priliki njegovega prihoda v Ptuj se v tamošnji grad ni hotel spustiti.

Vrhu te očitne razžalitve je več solnograških fevdov prodal brez vsakega dovoljenja in s tem oškodoval svojega fevdnega gospoda. Zaradi tega je bil dne 3. februarja 1285 poklican v Gradec pred deželno sodnijo. Ker pa ni hotel tje priti, zgubil je vsled razsodbe z dne 5. julija t. l. Vurberg in vse solnograške fevde. Še le vsled posredovanja nekaterih plemenitnikov, zlasti pa nemških vitezov, katerim je dne 8. julija 1285 prepustil patronstvo čez velikonedeljsko cerkev¹⁾, se je Friderik v naslednjem letu udal zahtevam nadškofa ter mu izročil ptujski grad. Na to je nadškof Rudolf Frideriku podelil dedne solnograške fevde in dne 16. decembra 1286 tudi Vurberg. Pa za slednjega moral je v poravnavo storjene škode plačati 5000 mark v srebru.²⁾

Kmalu potem, toda gotovo še le po l. 1288.³⁾ je Friderik III. Ptujski umrl. Ker ni otrok imel, podedoval je njegovo imetje njegov brat Hartnid II.

Hartnida II. Ptujskega zgodovina nikakor ne hvali, kajti bil je trdosrčen vitez brez vesti in poštenosti, ki je s podložniki neusmiljeno ravnal in vsakovrstne krivice doprinal. Zato je solnograški nadškof štajarske fevde, med njimi tudi Vurberg, izročil njegovemu starejšemu sinu Herdeggu.

Herdegg Ptujski, maršal na Štajarskem, in njegov brat Friderik sta zlasti za Ormož znameniti osebi. Dala sta namreč v četrtek pred vnebohodom Kristusovim l. 1331. tamošnjim tržanom tiste meščanske pravice in svobodščine, kakor so jih imela druga mesta na Štajarskem, zlasti Ptuj.⁴⁾

Herdeggu je koncem prve polovice 14. veka sledil sin Hartnid III. Njemu in Hartnidu, sinu Amelricha Ptujskega, je solnograški nadškof Ortolf dne 13. maja 1363 dovolil, da smeta svoja posestva, fevde in lastino združiti, toda morala sta pod kaznijo zgube obljubiti, da solnograških fevdov ne bota nikd. r utajila ali prodala.⁵⁾

Hartnid III. je umrl okoli l. 1380., zapustivši več nedoletnih otrok, katerim so bili ujeci Ulrik Walseeski, Henrik Rauchenstainski in Haug Devinski gerobi. Okoli l. 1390. je Hartnidov sin Bernard postal polnoleten ter je prevzel očetova posestva, med temi tudi Vurberg. Bil je višji maršal na Štajarskem in velik dobrotnik dominikanskega in minoritskega samostana v Ptuj.⁶⁾ Ob njegovem času so l. 1396. prirazbijali Turki, najhujši sovražniki krščanstva prvokrat na slov. Štajar ter hruli naravnost proti Ptuj. Mesto, ki takega pohoda ni pričakovalo, bilo je le za silo utrjeno. Zato se ga je ljuta druhal zlahkega polastila, še ložje izropala in potem zapalila. Brez posebnega truda so Turčini polovili prestrašene meščane in deželane v okolici ter 16.000 ljudi, mož, žen in otrok, z živino in drugim imetjem s seboj gnali proti Ogorskemu in dalje v Azijo v bridko sužnost. So-li divjaki dospeli tudi v Vurberg, ni znano; najbrž so se zažvoljili z bogatim plenom, katerega so si v Ptuj in okolici nabrali.

Ker Bernard Ptujski precej časa ni dobil moškega naslednika ter je vedno bolehal, izročil je že dne 19. februarja 1396 z odobrenjem solnograškega nadškofa

več fevdov svojemu uju Ulriku Walseeskemu.¹⁾ Ta je dne 14. februarja 1398 z zaveznim pismom priznal, da je od solnograškega nadškofa Gregorja v fevd dobil gradove Ptuj, Ormož, Središče in Vurberg, katere mu je Bernard Ptujski bil za slučaj svoje smrti sporočil.²⁾
(Dalje prih.)

Smešnica. Zdravnik: »Vaš bolni mož naj vzame od tega zdravila vsako peto uro po jedno žlico!« — Bogata pa ošabna kmetica: »O, gospod zdravnik, mi nismo siromaki! Jaz rada plačam toliko zdravila, da bo moj mož vsako uro vzel po tri žlice.«

Razne stvari.

(Milostlj. knezoškof) so preteklo nedeljo na misijonu pri Sv. Ilju v Slov. gor. popoldne ob 2. vodili procesijo, blagoslovili misijonski križ, podelili vernikom papežev blagoslov ter slovenski misijon slovesno končali in nemškega pričeli.

(Ljudski shod) skliče Slovensko društvo v nedeljo 17. t. m. ob 3. popoldne v gostilnici g. M. Poliča pri Sv. Lenartu v Slov. goricah; trije gospodje poslanci dr. Radač, Fr. Robič in dr. Gregorčec bodo poročali o deželnem in državnem zboru.

(Podružnica sv. Cirila in Metoda za Ormož in okraj.) Prvomestnikom je izvoljen g. dr. Ivan Gršak, tajnikom g. nadučitelj A. Porekar in blagajnikom g. Anton Šoštarčič.

(Mariborska čitalnica) priredi veselico s sodelovanjem akadem. društva »Triglava« dne 10. febr. t. l. v prostorih »Gambriushalle«. Začetek ob 8. uri zvečer. A. Koncert. B. Ples. Godba mestnega gledališča mariborskega. Vstopnina za člane je 50 kr. za osebo, za nečlane 1 gld., za obitelj do treh oseb 1 gld., za nečlane 1 gld. 50 kr.

(V Celju) v prostorih čitalnice priredé č. šolske sestre dne 13. svečana ob 1/3. in 14. svečana ob 1/2. 7. uri popoldne igrokaz: Sv. Alojzij Goncaga. Kat. podp. društvo tem potem uljudno vabi vse ude in dobrotnike k tej predstavi. Ob enem se pa obrača zopet do požrtvovalnih dobrotnikov in milih prijateljev učeče se šolske mladine, da bi se tudi letos blagohotno z doneski spominjali izborne sesterne šole za celjsko okolico. Poleti se bo de namreč dosedanje šolsko poslopje povišalo za eno nadstropje in šola polagoma razširila v 5 razredno. Denar izvoli se pošiljati po poštnih nakaznicah z naslovom: Franc Irgl, vikarij v Celju.

(Veselic in Slomšekovo svečanost) z odkritjem Slomškove slike priredi kmečko bralno društvo v Jarenini dne 17. svečana v gostilni gosp. Deučmana; začetek ob 5. uri zvečer. Vstopnina le za gospode: za čitalnične ude 20 kr., za neude pa 30 kr.

(Slov. katol. delavsko društvo v Žaleu) priredi prvi občni javni zbor v Žaleu in dvorani »pri zlati kroni« prih. nedeljo, dne 10. t. m., ob 4. uri popoldne s tem-le vsprejdom: 1. Volitev odbora. 2. Razni govori. 3. Prosta zabava. — Prijatelji slov. katol. delavcev dobro došli!

(Imenovanje.) Okrajni sodnik v Marenbergu, g. Jakob Munda, imenovan je svetovalec deželne sodnije. Gosp. dr. Adolf Pfefferer pa pride za okr. sodnika iz Mokronoga v Laški trg.

(Posojilnica v Brežicah) imela je v prvem mesecu svojega poslovanja 12.680 gld. prometa. Vesel napredek!

¹⁾ Pettenege, Urkunden des Deutsch-Ordensarchives, I., 164.

²⁾ Dr. Alb. v. Muchar, Gesch. Steierm., VI., 16., 17., 31. in 32. Da bi navedene razprtije s solnograškim nadškofom imel Hartnid II. Ptujski, kakor trdi Ferd. Raiss v svoji knjižici: Pettau — na str. 251., je zgodovinsko neutemeljeno.

³⁾ Dne 27. maja 1288 se v neki listini obljubi grofu Ulriku Vobreskemu (Heinburg na Koroškem) vogtijo v Gornjemgradu s pogojem, da njo imenovan grof v fevd dobi, izročiti vojvodi Albrehtu Avstrijskemu. (Archiv f. Kärnten, IX. (1864) str. 93, št. 631.)

⁴⁾ Rokopis št. 13.996 v e. kr. dvorni knjižnici na Dunaju.

⁵⁾ Dr. Alb. Muchar, Gesch. Steierm., VI., 366.

⁶⁾ Glej ustanovne listine pri minoritih v Ptuj.

¹⁾ Dr. Alb. Muchar, Gesch. Steierm., VII., 59.

²⁾ Izvirna listina v dež. arhivu v Gradcu.